

TIEDOTE LIITU-TUTKIMUKSESTA

Hyvä oppilaan huoltaja

Lapsenne koulu on ollut vuonna 2024 mukana opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa (LIITU) -tutkimuksessa. Vuonna 2026 keräämme seuranta-aineiston, johon kutsumme vuonna 2024 LIITU-tutkimuksessa mukana olleita peruskouluja. Täten saamme selville, miten kyseisten lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen on muuttunut kahden vuoden aikana.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen Suomi liikkeelle -ohjelma sisältää toimenpiteitä lasten ja nuorten liikkumisen lisäämiseksi. LIITU 2026 -seurantatutkimus toteutetaan Suomi liikkeelle -ohjelman arviointia varten. Tutkimus tuottaa tietoa muun muassa Liikkuva koulu -toiminnan vaikutusten arviointiin.

Tutkimukseen kuuluu

- oppitunnilla täytettävään verkkokyselyyn vastaaminen sekä
- liikkumista, paikallaanoloa ja unta mittaavan liikemittarin käyttö (7 vrk)

Kyselyyn vastattaessa, aluksi kuvataan tutkimuksen tarkoitus ja aineiston käyttö (tietosuojailmoitus) sekä pyydetään oppilaan suostumus kyselyyn osallistumisesta: Rasti "Suostun osallistumaan" -ruutuun. Lomake aukeaa vain suostumuksen antaneille. Lapsenne voi vastata tutkimuskyselyyn, vaikka hän ei ottaisikaan liikemittaria käyttöönsä, elle te ole tätä erikseen kieltänyt ilmoittamalla siitä kyselyn toteuttavalle opettajalle. Kyselyssä ei kerätä tunnisteellista tietoa. Kyselyssä lastanne pyydetään kirjaamaan hänelle ilmoitettava henkilökohtainen tutkimustunnus. Tunnusten avulla tutkijat voivat yhdistää liikemittaria käyttäneiden oppilaiden mitatut tiedot kyselyvastauksiin. Ellei oppilas käytä liikemittaria, hänen tutkimustunnuksensa poistetaan kyselyaineistosta. Vastauksia ei tarkastella yksilötasolla, vaan suurempina kokonaisuuksina, jolloin yksilönsuoja säilyy koko tutkimuksen ajan. Kyselyn toteuttamisesta vastaa Jyväskylän yliopiston Terveyden edistämisen tutkimuskeskus professori Sami Kokon johdolla.

Lapsenne saa koulusta käyttöönsä liikemittarin, jota tulee käyttää yhden viikon (7 vrk) ajan. Valveilla ollessa mittaria pidetään kuminauhavyössä lantiolla ja nukkumaan mennessä se siirretään erilliseen rannekkeeseen. Mittaria ei pidetä saunassa, suihkussa tai uudessa. Suklaapalan kokoinen mittari rekisteröi erilaisen liikkumisen ja sen

tehon, paikallaanolon eri muodot ja siihen käytetyn ajan sekä unen määrän. Mittari ei häiritse lapsenne liikkumista tai unta, eikä siitä aiheudu hänelle minkäänlaista terveydellistä haittaa. Mittarin käyttö opastetaan lapsellenne oppitunnilla ja hän saa siihen myös kirjallisen ohjeen. Mittausaika alkaa opastustilanteesta ja päättyy, kun lapsenne palauttaa mittarin viikon kuluttua kouluun. Myöhemmin lapsenne saa henkilökohtaisen yhteenvedon liikkumisestaan, paikallaanolostaan ja unestaan mittausviikon ajalta sekä mahdollisen vertailun vuoden 2024 tuloksiin. Yhteenvedot toimitetaan koululle suljetuissa kirjekuorissa. Liikemittarimittauksista vastaa UKK-instituutti johtaja Tommi Vasankarin johdolla.

Ennen lapsenne osallistumista liikemittarimittaukseen huoltajan on täytettävä sähköinen suostumuslomake. Jos lapsenne on täyttänyt 15 vuotta, hän voi täyttää suostumuslomakkeen myös itse. Suostumus pitää olla täytettynä ennen mittauksen aloittamista. Suostumuksessa kysytään lapsenne nimi- ja osoitetiedot sekä henkilötunnus, jotta tutkimustuloksiin voidaan myöhemmin yhdistää myös sairauksia ja niiden hoitoa koskevia rekisteritietoja [terveydenhuollon palveluidenkäyttökisterit (hoitoilmoitusjärjestelmät Hilmo ja avo-Hilmo), Kelan lääkerekisteri, työeläkevakuutusrekisterit (ennenaikaiset eläkkeet), asevelvollisuusrekisteri ja Koski-opinto- ja tutkintorekisteri]. Lupa tähän sisältyy suostumukseen ja tämä kerrotaan oppilaille ja huoltajille selkeästi ennen suostumuksen antamista. Jos lapsenne ehtii täyttää 18 vuotta ennen kuin yhdistämistä tehdään, häneltä kysytään uudelleen lupa rekisteritietojen yhdistämiseen. Tällä tietojen yhdistämisellä halutaan mahdollisesti myöhemmin selvittää lapsuuden liikunta-aktiivisuuden, paikallaanolon ja unen yhteyksiä myöhempään terveydentilaan sekä terveydenhuollon kustannuksiin ja tuottavuuskustannuksiin.

Nimi- ja osoitetietoja tarvitaan mittareiden takaisin keruussa. Nimi- ja osoitetietoja käytetään lisäksi koulumatkan pituuden laskemiseksi ja osoitetieto yhdistetään Suomen ympäristökeskuksen paikkatietoaineistoon liikkumisympäristön kuvaamiseksi. Henkilötiedot säilytetään UKK-instituutissa luottamuksellisesti hyvän tieteellisen käytännön ja säädösten mukaisesti. Voitte täyttää suostumuksen ja lapsenne voi osallistua tutkimukseen myös ilman henkilötunnuksen ilmoittamista. Tällöin lapsenne tietoja ei yhdistetä rekistereihin.

Tutkimustuloksia julkaistaan niin kansallisissa kuin kansainvälisissä tiedejulkaisuissa, mutta myös liikunta-alan ammattilehdissä sekä käytännön toimijoiden koulutusseminaareissa ja vastaavissa tilaisuuksissa. Tulokset esitetään ryhmätasolla ja raportoidaan niin, ettei niistä voi tunnistaa yksittäisiä tutkimukseen osallistujia.

Tutkittavan oikeudet

Lapsenne koulun rehtori on antanut luvan tutkimuksen tekemiseen koulussa, ja Jyväskylän yliopiston eettinen toimikunta on antanut tutkimuksesta puoltavan lausunnon. Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Lapsenne voi kieltäytyä tutkimuksesta tai keskeyttää tai perua osallistumisensa milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Tutkimuksesta, siitä kieltäytymisestä tai osallistumisen keskeyttämisestä tai perumisesta ei aiheudu lapsellenne mitään haittaa. Tutkimukseen osallistumisesta ei aiheudu kuluja.

Kyselyaineistot arkistoidaan Jyväskylän yliopistossa, ja liikemittariaineistot käsitellään ja säilytetään UKK-instituutissa luottamuksellisesti käyttäjätunnuksen ja salasanan takana.

Sähköisen suostumuslomakkeen täyttöohje

Lapsenne koulun toimittamien oppilaslistojen perusteella UKK-instituutti on luonut jokaiselle oppilaalle henkilökohtaisen vastaustunnuksen, joka löytyy alta. Suostumuslomakejärjestelmässä huoltaja, tai 15 vuotta täyttänyt oppilas voi myös itse, antaa perustiedot, hyväksyy LIITU-tutkimuksen tietojen käyttöehdot, täydentää oppilaan yhteystiedot, kirjaa oppilaan henkilötunnuksen ja antaa tutkimussuostumuksen.

Linkki suostumuslomakkeeseen:

tutkimustuutti.fi/liitu26

Kirjautumiseen vaadittava yksilöllinen vastaustunnus:

AbCd12Arn

(esimerkkikoodi, älkää käyttäkö tätä)

Toivomme, että täytätte suostumuksen mahdollisimman pian, mielellään kolmen päivän kuluessa tämän kirjeen saatuanne. LIITU-tutkimuksella on myös oma verkkosivu, jonne on koottu perustiedot tutkimuksesta: www.jyu.fi/liitu

Mikäli haluatte lisätietoa tutkimuksesta, vastaamme mielellämme kysymyksiinne.

Ystävällisin terveisin,

Sami Kokko, tutkimuksen johtaja
TtT, professori
Liikuntatieteellinen tiedekunta,
Jyväskylän yliopisto

Tommi Vasankari, johtaja
LT, professori
UKK-instituutti

Mahdolliset tiedustelut:

Kyselyyn liittyen:

Riikka Hämylä, projektisuunnittelija
Liikuntatieteellinen tiedekunta, JYU
riikka.e.hamyla@jyu.fi
050 521 6132
jyu.fi/liitu

Liikemittauksiin liittyen:

Oona Mäkinen, tutkimushoitaja
UKK-instituutti
oona.makinen@ukkinstituutti.fi
050 347 2566
ukkinstituutti.fi/liitu